

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

A Brexit kapcsán született megállapodás szociális biztonsági és idegenrendészeti elemei

***EMH HU NKP XVI. Nemzeti Ülés
Budapest, 2016. március 30.***

Dr. Gellérné dr. Lukács Éva Ph.D.

stratégiai referens, Emberi Erőforrások Minisztériuma
EU és Nemzetközi Szervezetek Főosztálya

Dr. Töttös Ágnes Ph.D.

migrációs szakértő, vezető tanácsos, Belügyminisztérium
Európai Együttműködési Főosztály

ÁTTEKINTÉS

- 1. Bevezetés – a megállapodás és előzményei**
- 2. A szociális ellátásokra vonatkozó megállapodás-elemek**
- 3. Az idegenrendészeti vonatkozású megállapodás-elemek**
- 4. Következtetések**

1. Bevezetés – a megállapodás és előzményei

ELŐZMÉNYEK – UK HELYZETE

- Az Egyesült Királyság társadalma **az Unió egyik leggyorsabban növekvő társadalma**, és a gyermekszületési arány is az egyik legmagasabb. 2000-ról 2015-re a lakosság szám 59 millióról 65 millió főre emelkedett, ami több mint 10%-os növekedés.
- A lakosság szám 2027-re elérheti a 70 millió főt és 2050-re az Egyesült Királyság lehet Európa legnépesebb országa.
- **Évente mintegy 300.000 ezer főre** tehető az Egyesült Királyságba érkező uniós polgárok száma, akik az országban kívánnak munkát vállalni.
- **A brit szociális ellátórendszer önmagában vonzóerőt jelent:** aki minimálbérért dolgozik, évi 6000 font többletbevételre tehet szert ,in-work' ellátásokból (Child Tax Credit, Working Tax Credit és Universal Credit).
- Az infrastruktúra, az állami ellátórendszerek – beleértve az egészségügyi ellátást és a megfelelő számú iskolai férőhely biztosítását – **folyamatos nyomás alatt** vannak.

ELŐZMÉNYEK – UK MINT FOGADÓ ORSZÁG

- A 2004-ben csatlakozott 8 tagállam (Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Szlovák Köztársaság, Szlovénia) polgárai 70%-a alacsony képzettséget igénylő állásokat tölt be, ami **alacsonyan tartja a munkabéreket**.
- A munkaerő szabad mozgását nem kívánják akadályozni, a munkaerő dolgozhat, de a kapcsolódó **szociális juttatásokat korlátozni** akarják.
- Történetek **szigorítások a jogosultságokat igénybe vevők körét illetően**.
  - Pl. 2015-ben a brit parlament törvényt fogadott el: az inaktív személyek, illetve munkavállalás céljával érkező EGT tagállamok állampolgárai megérkezésük után – illetve az egyes szociális ellátások igénylését követően - **3 hónapig nem vehetnek igénybe ellátásokat** – álláskeresőként sem.
- **Nem kívánnak strukturális változásokat elindítani** az ellátórendszerrel illetően, mivel egy esetleges reformmal kockáztatnák a munkanélküliség növekedését, különösen a fiatalok esetében, uniós szinten várják a reformokat.

A KÜLDŐ ORSZÁGOK SZEMSZÖGÉBŐL

- A **bevándorlók nettó befizetők** és nettó gazdasági nyereséget termelnek UK-nek (UK kutatóintézetek mérései alapján).
- Ellenben az **agyelszívás** munkaerőhiányhoz vezet a kiindulási államokban.
- A bevándorlók demográfiai és szociális jellemzői:
  - Az EU 10-ek esetében, ha a korcsoportok százalékos bontását tanulmányozzuk, látható, hogy a **25-34 év közötti korosztály jelenléte nagyon jelentős** a brit állampolgárok korcsoportos összetételéhez viszonyítva, ez a korosztály kiugróan magas mértékben van jelen a brit munkaerőpiacon.
  - A szociális-demográfiai portréjukat megrajzolva látható, **hogy a fiatal, gyermektelen, a nemek szerinti megoszlás szempontjából kiegyensúlyozott csoportról** van szó.
  - Ha a brit állampolgárok és az EU 10-ek polgárait összehasonlítjuk a szociális lakhatás igénybevétele terén, akkor látható, **hogy az EU 10-ek mobil munkavállalói sokkal kevésbé élnek a szociális lakhatás igénybevételének lehetőségével** (Eurofound)

UK KONKRÉT KÉRÉSEI

- ▶ David Cameron brit 2015. november 10-i felvetései – Tusknak írott levelében – négy területet érintettek:
  1. Gazdasági kormányzás
  2. Versenyképesség (dereguláció, digitális piac)
  3. Tagállami szuverenitás (nemzeti parlamentek szerepének növelése)
  4. Szociális ellátások és szabad mozgás

A NEGYEDIK PONT

- Újonnan csatlakozó tagállamok esetében a szabad mozgás joga csak a gazdasági fejlettség egy bizonyos foka után járjon
- Szabad mozgással kapcsolatos visszaélések visszaszorítása:
  - **Szigorúbb és hosszabb beutazási és tartózkodási tilalom** a csalóknak és névházasságban részeseknek
  - **Erősebb jogosítvány** arra, hogy a **bűnözőket deportálják** és megakadályozzák a visszatérésüket
  - Megoldást keresni azon **európai bírósági esetjogra**, amely a szabad mozgás hatályát tágítva nehezebbé tette a visszaélések elleni fellépést
- **Az Egyesült Királyságba érkezők számának csökkentése: a jóléti rendszer vonzerejének csökkentése**
  - A más tagállamból az Egyesült Királyságba munkavállalás céljával érkező uniós polgárok **legalább 4 évig** életvitelszerűen az Egyesült Királyság területén éljenek és járuljanak hozzá a brit ellátórendszer működéséhez, mielőtt a munkához kapcsolódó ellátásokra vagy szociális lakhatásra jogosulttá válnak.
  - A nem a UK-ben élő gyermek esetén a **gyermeknevelési ellátásra vonatkozó támogatás mértékének a csökkentése**; vagy az indexálás (rögzített értékkövetési módszerrel történő meghatározás) vagy a helyi árakhoz mérten történő meghatározása révén, ahelyett, hogy a brit életszínvonalhoz mért ellátást fizetnék ki.

A TANÁCSI ÁLLÁSPONT KIALAKÍTÁSA

- **2015 november**-december folyamán a tagállamok egyeztettek a Tanács Főtitkárságával
- **2015. december 7-én** Donald Tusk tájékoztatta az Európai Tanácsot a brit javaslatok tagállami fogadtatásáról: „*While we see good prospects for agreeing on ways to fight abuses and possibly on some reforms related to the export of child benefits, there is presently no consensus on the request that people coming to Britain from the EU must live there and contribute for four years before they qualify for in-work benefits or social housing.*”
- **2015. december 15-én** az Általános Ügyek Tanácsa megvitatta a brit reformjavaslatokat. A tagállamok megerősítették azt a szándékukat, hogy a brit kérésekre azzal a szándékkal reflektáljanak, hogy UK mindenképpen az EU tagállama maradjon.
- **2016. február 2-án** Donald Tusk nyilvánosságra hozta azt a több pontból álló javaslatcsomagot, amelynek célja, hogy – a brit népszavazás pozitív kimenetele esetén – hatályba léptessen több, a brit kéréseket megfelelően kezelő intézkedést.

„NEW SETTLEMENT”

- ▶ Az állam- és kormányfők a **2016. február 18–19–i ülésen Európai Tanácsi Következtetést** fogadtak el a Brexitről („New settlement”)
- ▶ **7 jogi szöveget** tartalmaz:
  - Maga az Európai Tanács következtetései (benne migráció és külkapcsolatok is);
  - Az Európai Tanács határozata az Egyesült Királyság helyzetének újraszabályozásáról (I. Melléklet, ennek a D szakaszát elemzi az előadás);
  - Az Európai Tanács nyilatkozata a bankunióról és a versenyképességről;
  - Az Európai Bizottság négy nyilatkozata, amelyek közül három a szabad mozgáshoz (migráció) kapcsolódik.

2. A szociális ellátásokra vonatkozó megállapodás- elemek

A SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOK MÓDOSÍTÁSAI

1. Védelmi mechanizmus létrehozása
2. Családi ellátások koordinációjának módosítása: az exportálandó ellátás indexálása

+ A jelenlegi korlátozások megerősítése az
'értelmező részben'

1. VÉDELMI MECHANIZMUS

A Tusk-féle javaslat egy általános, bármelyik tagállam által alkalmazható, védelmi mechanizmust tartalmaz. Olyan esetekben, amikor egy tagállam munkaerőpiacán rendkívüli helyzet lép fel a más EU tagállamokból érkező munkavállalók nagyszámú és tartós beáramlása miatt, amely már a saját szociális biztonsági rendszerét is veszélyezteti, akkor ez a tagállam kérheti annak jóváhagyását a Tanácstól, hogy rendkívüli intézkedésként az EU-s munkavállalók 'in-work' (munkavégzéshez kapcsolódó) szociális ellátásokhoz való hozzáférését korlátozza.

„amikor hosszú időn keresztül kivételes méreteket ölt a más tagállamokból származó munkavállalók beáramlása”, „nagyságrendje miatt alapjaiban veszélyezteti ennek a tagállamnak a szociális biztonsági rendszerét”, „a szükséges mértékben korlátozza a munkához kötött, nem járulékalapú ellátás igénybevételére való jogosultságot”.

Javaslat

Elfogadott szöveg

VÁLTOZÁS - KOMPROMISSZUM

Személyi hatály:

„munkaerőpiacára
újonnan érkező uniós
munkavállalók”

Tárgyi hatály:

„a munkához kötött,
nem járulékalapú
ellátás”

IDŐTARTAM

- „a munka megkezdésétől számított összesen legfeljebb négy évig”
- „fokozatosságot kell alkalmazni”
- „az érintett tagállamba érkező uniós munkavállalókra egy 7 éves időtartamon keresztül lenne alkalmazandó”

2. CSALÁDI ELLÁTÁSOK KOORDINÁCIÓJA

A családi ellátások exportja kapcsán az exportálandó ellátás indexálását tartalmazza. A cél tehát nem az exportálás teljes megszüntetése, hanem az ellátás hozzáigazítása a **származási ország életszínvonalához**.

- ▶ „ellátásokat a gyermek tartózkodási helye szerinti tagállam **körülményeihez** indexálják”
- ▶ COM nyilatkozat: tekintetbe véve az „adott tagállambeli életszínvonalat **és az ott alkalmazandó gyermekgondozási ellátások szintjét**”

Javaslat

Elfogadott szöveg

3. JELENLEGI KORLÁTOZÁSOK MEGERŐSÍTÉSE

Utalás történik a szabad mozgás általános korlátozásainak fenntartására:

„közérdeken alapuló kényszerítő indoknak minősül ... a munkanélküliség csökkentése, ... a kiszolgáltatott helyzetű munkavállalók védelme, ... A szociális rendszerek fenntarthatóságára komoly veszélyt jelentő kockázatok elhárítása „

Utalás történik az inaktív személyek jogainak korlátozhatóságára:

„ olyan személyek esetében, akik kizárólag azzal a céllal gyakorolják a szabad mozgáshoz való jogukat, hogy szociális ellátásban részesüljenek valamely másik tagállamban, noha a tartózkodási jog gyakorlásához nem rendelkeznek elegendő forrással”, ha pl. tartózkodási joguk „kizárólag az álláskeresésükön alapul”

Általános korlátok

Gazdaságilag inaktívak

3. Az idegenrendészeti vonatkozású megállapodás- elemek

CÉLOK

I. Melléklet D szakasz c) pont; VII. Melléklet: COM nyilatkozata

1. Joggal való visszaélés vagy csalás megelőzése érdekében való fellépés

- Hamis okmányok felhasználása elleni fellépés
- Érdekházasságok megakadályozása
- Színlelt mobilitás visszaszorítása

2004/38/EK irányelv 35. cikk: A joggal való visszaélés

„A tagállamok elfogadhatják a szükséges intézkedéseket, hogy megtagadják, megszüntessék vagy visszavonják az ezen irányelv által juttatott bármely jogot, joggal való visszaélés vagy csalás, mint például érdekházasság esetében. Bármely ilyen intézkedésnek arányosnak kell lennie, és összhangban kell állnia a 30. és 31. cikkben megállapított eljárási biztosítékokkal.”

2. Közrendi vagy közbiztonsági szempontból korlátozó intézkedések meghozatala

- Értékelési iránymutatások: mit lehet figyelembe venni
- Értelmezési iránymutatások: fogalommagyarázat
- Esetleges jövőbeni jogszabály-módosítás

2004/38/EK irányelv VI. FEJEZET: A beutazási és tartózkodási jog közrendi, közbiztonsági vagy közegészségügyi okokból való korlátozása

ÉRDEKHÁZASSÁGOK MEGAKADÁLYOZÁSA

2004/38/EK irányelv „kiegészítéséről szóló javaslat”

- **Nem biztosítja a szabad mozgás jogát a következő harmadik országbeli családtagoknak:**
  - akik nem rendelkeztek jogszerű lakóhellyel valamely tagállamban azt megelőzően, hogy házasságot kötöttek egy uniós állampolgárral;
  - akik csak azt követően kötnek házasságot uniós állampolgárral, hogy az uniós állampolgár letelepedett a fogadó tagállamban.

= az irányelv felülírása

- a migrációs irányelvekben rögzített feltételek zárt listát képeznek: Ben Alaya (2014; C-491/13)
- Akrich (2003; C-109/01) >>> Metock (2008; C-127/08)
- kérdések: „jogszerű lakóhely”=?; meddig érvényes a kizárás?

ÉRDEKHÁZASSÁGOK MEGAKADÁLYOZÁSA

COM közleményben:

„A Bizottság tisztázni fogja a következőket: (...)

- Az uniós jog által védett érdekházasság fogalmába beletartozik az olyan házasság is, amelynek kizárólagos célja, hogy az uniós tagállam állampolgárságával nem rendelkező családtagot megillessen a tartózkodási jog.”

DE már létező, friss COM kézikönyv!

„Az érdekházasság a szabad mozgásra vonatkozó uniós szabályok és e kézikönyv alkalmazásában olyan házasságot jelent, amely megkötésének egyetlen célja, hogy az uniós jog által az uniós polgárok számára biztosított szabad mozgás és tartózkodás jogát a házastárs - akit ez a jog egyébként nem illetve meg -, megszerezze.”

- 2014. 09. 26.: **COM(2014) 604 final + SWD(2014) 284 final**: (Helping national authorities fight abuses of the right to free movement: Handbook on addressing the issue of alleged marriages of convenience between EU citizens and non-EU nationals in the context of EU law on free movement of EU citizens)
- Ágnes Tóttós: The Fight against Marriages of Convenience in the EU and in Hungary (Pécs Journal of International and European Law - 2015/II)

SZÍNLELT MOBILITÁS VISSZASZORÍTÁSA

➤ COM közleményben: A csupán a nemzeti bevándorlási szabályok megkerülése érdekében történő mobilizálódás elleni fellépés:

- „A tagállamok felléphetnek olyan konkrét esetekben, amikor az uniós polgárok olyan módon élnek vissza a szabad mozgás jogával, hogy uniós ország állampolgárságával nem rendelkező családtagjukkal visszatérnek a saját tagállamukba, viszont a fogadó állambeli lakóhelyük nem volt olyan tényleges lakóhely, amely alkalmas lett volna a családi élet megteremtésére vagy megszilárdítására, hanem kizárólag az alkalmazandó nemzeti bevándorlási szabályok megkerülésére szolgált;”
- „Surinder Singh route”: a határon átnyúló elem mesterséges létrehozása annak érdekében, hogy az uniós polgár saját országában is megillessen a harmadik országbeli családtagok a szabad mozgás joga (Surinder Singh, 1992, C-370/90)
- **UK már most is megköveteli a valódi mobilitás igazolását!:**
  - más tagállambeli tartózkodás pontos címe (pl. lakásbérleti szerz.), időtartama;
  - más tagállambeli integráció bizonyítéka (pl. nyelvtudás, ott született vagy ott velük élt gyermek, helyi közösségi életben való részvétel);
  - más tagállambeli munkavállalás vagy vállalkozás igazolása (pl. bérpapírokkal, szerződésekkel).

<https://www.gov.uk/family-permit/surinder-singh>

MAGYAR SZEMMEL

1. Joggal való visszaélés vagy csalás megelőzése érdekében való fellépés

- Hamis okmányok felhasználása elleni fellépés
- Érdekházasságok megakadályozása:
  - Magyar állampolgárok nagy számmal vesznek részt érdekházasságokban: 2013. július óta Magyarországon is bűncselekmény!
  - **Az új, „kiegészítő” irányelv javaslatával kapcsolatos magyar álláspont mi legyen?**
    - Mi lesz kötelező és mi nem? = Mindenkinek ennyire szigorúnak kell-e lenni?
    - Magyarország él-e majd a szigorítási lehetőséggel/kötelezettséggel?: A két személyi hatály megszorítása közül melyikkel?
- Színlelt mobilitás visszaszorítása
  - Magyarország már most sem követeli meg a korábbi mobilitást ahhoz, hogy magyar állampolgárok harmadik országbeli családtagjai itt a szabad mozgás jogával rendelkezzenek: kiterjesztő értelmezés a fordított diszkrimináció elkerülése érdekében
  - **Fenntartható-e a kedvezőbb magyar szabályozás?**
    - 2004/38/EK irányelv 37. cikk: *„Ezen irányelv rendelkezései nem érintik azokat a tagállami törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseket, amelyek kedvezőbbek az ezen irányelv hatálya alá tartozó személyekre.”*
    - Az irányelv hatálya alá nem tartozó esetkörökre a nemzeti szabályozás saját hatáskörben akár a szabad mozgás szabályrendszeréhez hasonló rendelkezéseket is alkalmazhat

KORLÁTOZÓ INTÉZKEDÉSEK KERETEI

2. Közrendi vagy közbiztonsági szempontból korlátozó intézkedések meghozatala

➤ Értékelési iránymutatások:

- „A Bizottság azt is egyértelművé fogja tenni, hogy a tagállamok figyelembe vehetik egy személy előéletét annak megállapításakor, hogy az uniós polgár magatartása pillanatnyilag veszélyt jelent- a közrendre vagy a közbiztonságra nézve.”
- „A tagállamok megelőzési célból büntetett előélet hiányában is hivatkozhatnak a közrendre vagy a közbiztonságra, de csak konkrétan az érintett személyre vonatkozóan.”

➤ Értelmezési iránymutatások:

- „A Bizottság pontosítani fogja a „súlyos közrendi vagy közbiztonsági ok” (huzamos tartózkodási joggal rendelkezők esetén – 5 év) és a „közbiztonság nyomós oka” (10 év után) fogalmát is.”

+ A 2004/38/EK irányelv egy későbbi felülvizsgálata alkalmával a Bizottság meg fogja vizsgálni azokat a küszöbszámokat is, amelyekhez e fogalmak kapcsolódnak.”

>Töttös Ágnes: A közrendre, közbiztonságra veszélyeztetés uniós szabályozása a legális migráció területén (Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIII. kötet, 2012): Tsakouridis ügy (C-145/09)

KORLÁTOZÓ INTÉZKEDÉSEK KERETEI

Közrendi vagy közbiztonsági szempontból korlátozó intézkedések meghozatala

Figyelembe veendő tényezők

- COM(2009) 313 végleges, 2009. 07. 02., Iránymutatások:
  - „3. A SZABAD MOZGÁSHOZ ÉS TARTÓZKODÁSHOZ VALÓI JOG KORLÁTOZÁSA KÖZRENDI VAGY KÖZBIZTONSÁGI OKOKBÓL”
- ✓ *„A tagállamok továbbra is **szabadon**, saját szükségleteik alapján határozhatják meg a közrend és a közbiztonság fogalmával kapcsolatos követelményeket, hiszen ezek tagállamról tagállamra, időről időre változhatnak.”*
- ✓ *„A személyek szabad mozgása az Unió egyik alapelve. Következésképpen azokat a rendelkezéseket, amelyek ezt a szabadságot garantálják, kiterjesztően, **az elvtől való eltéréseket pedig szigorúan kell értelmezni.**”*

KORLÁTOZÓ INTÉZKEDÉSEK KERETEI

- „Korlátozó intézkedéseket csak eseti alapon lehet hozni, amennyiben az illető személyes magatartása valóságos, az adott pillanatban fennálló, kellően komoly fenyegetést jelent a fogadó tagállam társadalmának valamely alapvető érdekére.”
- „A közösségi jog kizárja, hogy általános bűnmegelőzési okokból fogadjanak el korlátozó intézkedéseket. A korlátozó intézkedéseknek tényleges fenyegetésen kell alapulniuk, tehát nem indokolhatóak csupán általános kockázat fennállásával.”
  - „A tagállamok megelőzési célból büntetett előélet hiányában is hivatkozhatnak a közrendre vagy a közbiztonságra, de csak konkrétan az érintett személyre vonatkozóan.”
- „Nem hozhatók automatikusan korlátozó intézkedések büntetőjogi felelősséget megállapító ítéletet követően sem, hanem figyelembe kell venni az elkövető személyes magatartását és azt, hogy milyen fenyegetést jelent közrendre nézve. Az illető személyes magatartásán kívül álló indokokra nem lehet hivatkozni. Az irányelv nem teszi lehetővé az automatikus kiutasítást.”
- „Feltételezett fenyegetést nem lehet valóságosnak tekinteni. A fenyegetésnek az adott pillanatban kell fennállnia. A múltbeli magatartást csak akkor lehet figyelembe venni, ha valószínűsíthető a visszaesés.”
  - „A Bizottság azt is egyértelművé fogja tenni, hogy a tagállamok figyelembe vehetik egy személy előéletét annak megállapításakor, hogy az uniós polgár magatartása pillanatnyilag veszélyt jelent- a közrendre vagy a közbiztonságra nézve.”

NEM ÉRINTETT SZABÁLYOZÁSI ELEMEEK

- Harmadik országbeli családtag fennmaradó tartózkodási joga (2004/38/EK irányelv 12.-14. cikk)
- Kvázi családtagok tartózkodási jogának előmozdítási kötelezettsége (2004/38/EK irányelv 3. cikk (2) bek.)
- Korlátozás lehetőségeit nem bővítette pl. a következő esetekre:
  - Általános preventív korlátozás pl. titkosszolgálati adatgyűjtés eredményeképpen
  - Integrációs hajlandóság hiányára hivatkozva kiutasítási lehetőség

Roszbabb is lehetne!

4. Következtetések

KÖVETKEZTETÉSEK

- a tervek mindegyike **számos értelmezési és jogalkalmazási kérdést felvet**, egyáltalán **nem világos** a megállapodás „hiteles” tartalma
- a jogalkotási tervelemek **együttdöntési eljárást** feltételeznek: EP jóváhagyása is szükséges
- mindezen tervek a UK referendum (június 23.) utáni **„IN” eredmény UK általi közlésével lépnek hatályba**, akkor kezdődhet meg COM munkája is a beígért lépések tekintetében

KÖVETKEZTETÉSEK

- politikai szempontból: a **többsebességű Európa**
- jogi szempontból: a szabad mozgás szabályrendszerét eddig jellemző **jogfejlesztés nemcsak hogy megtorpan, de visszatáncolunk az eddigi eredményektől**
- **jövőbeni csatlakozások** során UK újabb alkupozícióba kerül, hiszen a csatlakozási döntések egyhangúlag kell, hogy megtörténjenek (vétójog):

„Az Európai Unió későbbi bővítéseit illetően nyugtázásra kerül, hogy a személyek szabad mozgása tekintetében megfelelő átmeneti intézkedésekről kell rendelkezni a vonatkozó csatlakozási okmányokban, amelyeket a Szerződéseknek megfelelően az összes államnak jóvá kell hagynia. Ebben az összefüggésben nyugtázásra kerül, hogy az Egyesült Királyság az ilyen átmeneti intézkedéseket támogató álláspontot képvisel.” (D szakasz (3) bekezdés)

IRODALOM

- Steve Peers: The final UK renegotiation deal: immigration issues, 2016. 02. 20.
<http://eulawanalysis.blogspot.hu/2016/02/the-final-uk-renegotiation-deal.html>
- Steve Peers: The final UK/EU renegotiation deal: legal status and legal effect, 2016. 02. 21.
<http://eulawanalysis.blogspot.hu/2016/02/the-final-ukeu-renegotiation-deal-legal.html>
- EPC: Brexit averted through EU reform?, 2016. 02. 22.
http://www.epc.eu/pub_details.php?cat_id=4&pub_id=6328&year=2016
- CEPS Special Report: The EU deal to avoid Brexit: Take it or leave, 2016. 02. 23.
<https://www.ceps.eu/publications/eu-deal-avoid-brexit-take-it-or-leave>

Köszönjük a figyelmet!

Dr. Gellérné dr. Lukács Éva Ph.D.

stratégiai referens, Emberi Erőforrások Minisztériuma
EU és Nemzetközi Szervezetek Főosztálya

Dr. Töttös Ágnes Ph.D.

migrációs szakértő, vezető tanácsos, Belügyminisztérium
Európai Együttműködési Főosztály